

VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V BRNĚ

BRNO UNIVERSITY OF TECHNOLOGY

FAKULTA ARCHITEKTURY

ÚSTAV NAVRHOVÁNÍ III.

FACULTY OF ARCHITECTURE

DEPARTMENT OF DESIGN III.

NEPOSTAVENÉ BRNO

Historie a perspektivy nedokončených urbanistických záměrů v městě Brně

UNBUILT BRNO

History and Perspectives of Largest Urban Projects in Brno

TEZE DIZERTAČNÍ PRÁCE

SYLLABUS OF DOCTORAL THESIS

AUTOR PRÁCE

AUTHOR

Ing. arch DAVID BUREŠ

VEDOUCÍ PRÁCE

SUPERVISOR

prof. Ing. arch. PETR PELČÁK

OBOR ARCHITEKTURA

OPONENTI:

Ing. arch. Viktor Rudiš

Ing. arch. Zdeňka Vydrová

Doc. Ing. arch. Ivan Wahla

DATUM OBHAJOBY:

BRNO 2015

KLÍČOVÁ SLOVA:

náměstí Míru (Babákovo náměstí), Akademické náměstí, univerzitní kampus na Kraví hoře, stavební vývoj Masarykovy univerzity, rozšíření České vysoké školy technické, modelování meziválečného segmentu města Brna

KEY WORDS:

Náměstí Míru (Peace Square), Akademické náměstí (Academic Square) campus on Kraví hora (Cow Mountain), building development of Masaryk University, expansion of the Czech University of Technology, modeling interwar segment of Brno

OBSAH

OBSAH.....	3
1 ÚVOD.....	4
2 CÍL PRÁCE.....	4
3 METODY ZKOUMÁNÍ DIZERTAČNÍ PRÁCE	5
3.1 VĚDECKÁ PRÁCE A JEJÍ CHARAKTERISTIKA	5
3.2 PŘEHLED TEORETICKÝCH VÝCHODISEK	5
4 SOUČASNÝ STAV ŘEŠENÉ PROBLEMATIKY	5
4.1 ZHODNOCENÍ STAVU POZNÁNÍ V OBLASTI TÉMATU PRÁCE	5
4.2 Stávající podoba sledovaných lokalit.....	6
4.2.1 Náměstí Míru.....	6
4.2.2 Akademické náměstí	6
4.2.3 Kraví hora	7
5 VLASTNÍ VÝSLEDKY PRÁCE	7
5.1 ANALÝZA URBANISTICKÉ KONCEPCE	7
5.1.1 Náměstí Míru.....	7
5.1.2 Akademické náměstí	9
5.1.3 Kraví hora	10
5.2 Srovnávací studie	12
5.2.1 Náměstí Míru.....	12
5.2.2 Akademické náměstí	13
5.2.3 Kraví hora	15
6 VYHODNOCENÍ VÝSLEDKŮ	16
6.1 Náměstí míru.....	16
6.2 Akademické náměstí	17
6.3 Kraví hora	18
7 PŘÍNOS PRÁCE A ZÁVĚR.....	20
8 POUŽITÉ ZDROJE.....	22
9 PROFESNÍ ŽIVOTOPIS.....	24
10 SEZNAM VLASTNÍCH PRACÍ	25
10.1 PUBLIKOVANÉ PRÁCE:	25
10.2 ŘEŠENÉ GRANTY:	26
10.3 PEDAGOGICKÁ ČINNOST, PŘEDNÁŠKY, VÝSTAVY:	26
10.4 JINÉ AKTIVITY SOUVISEJÍCÍ S PŘEDMĚTEM PRÁCE:	27
ABSTRAKT	28

1 ÚVOD

Meziválečné Brno je mimo jiné známé jako centrum moderní architektury. Bylo zde postaveno množství prvotřídních a výjimečných staveb známých u nás i ve světě. Byly jimi například světově proslulá vila Tugendhat Ludwiga Miese van der Rohe, jedinečné Krematorium Arnošta Wiesnera, mezi urbanistickými počiny stojí za zmínku především areál výstaviště. Vzniklo zde ale také množství projektů, které přestože nebyly nakonec realizovány, vykazovaly neobyčejnou kvalitu.

Jako téma této disertační práce byly zvoleny právě takové projekty. Konkrétně to jsou urbanistické a architektonické záměry z oblasti vzdělávání, nacházející se na severozápadním okruhu městského centra, tj. okolí náměstí Míru a Akademického náměstí a část města na spojnici mezi nimi – lokalita Kraví hory. V meziválečném období byla tato oblast protkána velmi bohatým stavebním ruchem spojeným zejména se stavbou nového univerzitního kampusu brněnských vysokých škol. Řada těchto projektů ale nebyla uskutečněna vůbec nebo došlo jen k jejich částečné realizaci a do současnosti se dochovaly pouhou stopou, otiskem, jehož myšlenka nám uniká. Ty ale mohou mít výrazný vliv na současný stav a do jisté míry mohou ovlivňovat i stav budoucí.

2 CÍL PRÁCE

V obecné rovině práce měla specifikovat podstatné faktory vyvolávající vazby v organismu města způsobené nedokončenými záměry a zodpovědět důležité otázky vážící se k současnému stavu sledovaných lokalit. Vyslovené otázky transformovat na základě širších analýz v jednoznačně formulovatelné a podložitelné hypotézy definující postavení jednotlivých sledovaných lokalit ve struktuře města, jejich funkci, zamýšlený účel a další podstatné faktory určující charakter prostoru. Součástí bylo i popsání dokončenosti daného záměru, definování dnešního stavu a jeho využití v konfrontaci s meziválečným záměrem.

Konkrétně bylo pro relevantní závěry nutné posoudit vývoj názoru na formu zastavění sledované lokality systematickým studiem oceněných soutěžních projektů, eventuálně mimosoutěžních návrhů s nezanedbatelným přínosem¹. Významnými parametry analýzy u všech lokalit byly obecně známé architektonicko-urbanistické ukazatele jako geometrie, výšková hladina a hustota zastavění, kompozice, styl, funkce, provoz, apod.

Na základě těchto analýz byl pro každou lokalitu vybrán koncept, který sehrál klíčovou úlohu ve formování náměstí (podle kterého se začalo stavět) a nese tedy největší množství informací potřebných pro další práci s nedokončenými městskými prostory. Takto určený koncept byl výchozím pro vytvoření trojrozměrného modelu sledované lokality zapojeného do dnešní městské struktury.

¹ např. pozměňovací návrhy Jana Viška a Bohuslava Fuchse na podobu Akademického náměstí, řešení rozšíření brněnské techniky navrhované jejím profesorským sborem

Následnou srovnávací studií – zamýšlené vs. stávající, by měl vzniknout soubor architektonických a urbanistických ukazatelů, na jejichž základě bude možné definovat eventuální směry vývoje sledovaných lokalit.

3 METODY ZKOUMÁNÍ DIZERTAČNÍ PRÁCE

3.1 VĚDECKÁ PRÁCE A JEJÍ CHARAKTERISTIKA

Disertační práce vychází z obecně ustálené vědecké metodiky a pracuje s běžně užívanými metodami. Plní formální požadavky na podobu vědecké práce a využívá standardizované vědecké postupy. Ty však neodpovídají charakteru oborů architektura a urbanismus, jakožto aplikovaných věd a do značné míry oslabují jádro a skutečný přínos této práce – historickou, funkční a kompoziční analýzou vytváří podklad pro urbanistickou praxi.

Metodický postup tohoto výzkumu proto formálně splňuje požadavky na postup vědecké práce, ovšem ten je uzpůsoben stanoveným cílům a specifikům aplikovaného výzkumu architektury a urbanismu. Základním metodickým principem výzkumu je kombinace empirické metody vědeckého pozorování (ověření zdrojů, zajištění dostupných dat, návštěva sledovaných lokalit a přímé pozorování) a teoretických vědeckých metod – především analýza, syntéza a modelování doplněné o zobecnění a indukci.

3.2 PŘEHLED TEORETICKÝCH VÝCHODISEK

Metodické postupy vlastní vědecké práce vychází z principů postavených na teoretických přístupech významných autorů oboru architektura a urbanismus (např. Camillo Sitte – Stavba měst podle uměleckých zásad, Adolf Liebscher – Stavba měst) nebo jsou založeny na zásadách popsaných v stěžejních dílech světové architektury (např. Aténská charta).

4 SOUČASNÝ STAV ŘEŠENÉ PROBLEMATIKY

4.1 ZHODNOCENÍ STAVU POZNÁNÍ V OBLASTI TÉMATU PRÁCE

Jako předmět zkoumání vybrána trojice lokalit a k nim navazující okolí. Jsou to lokality náměstí Míru (původně Babákovo náměstí), Akademické náměstí a část města mezi těmito dvěma náměstími označovaná jako Kraví hora. Dosavadní bádání v těchto lokalitách bylo téměř výhradně zaměřeno na pouhé mapování architektonických a urbanistických projektů a sestavení historického přehledu. Podstatné pro chápání formování městské struktury ve zkoumaných oblastech však učiněno nebylo. Projekty nebyly podrobeny širším analýzám, které by objasnily význam zamýšlených záměrů pro urbanistickou strukturu města. Nebyly podrobeny studiím, které by zhodnotily vliv částečně i zcela nerealizovaného na současnost, přitom artefakty těchto záměrů jsou zjevné a problematické, a odhalily či usnadnily možná řešení dnešního nevyhovujícího stavu.

4.2 STÁVAJÍCÍ PODOBA SLEDOVANÝCH LOKALIT

Současný stav některých veřejných prostor se ve městě Brně nachází v nepřesvědčivém a neuspokojivém stavu. Prvotní vize autorů vtiskly danému místu určitý charakter a udaly směr dalšího rozvoje. Kontinuálně však nenavazoval další vývoj výstavby. Záměr se nesetkal s pochopením pozdějších pokračovatelů. To považuji za důvod současného alarmujícího stavu analyzovaných městských prostor.

4.2.1 Náměstí Míru

Náměstí Míru² bylo v době svého vzniku ovlivněno novou výstavbou tzv. Úřednické čtvrti a také velmi rozsáhlým projektem meziválečné architektury a urbanismu – stavbou univerzitního kampusu brněnských vysokých škol. Stejně jako se měla plánovaná akademická čtvrť stát výkladní skříní české kultury a české státnosti, mělo se i toto náměstí stát odpovídajícím městským prostorem.

Dnešní podoba náměstí ale původní koncepci neodpovídá. Jeho forma na první pohled vyvolává dojem neukončenosti a disproportionality. Zatímco severní a západní strana náměstí má charakter městských domů a kostel sv. Augustina působí jako jednoznačná dominanta, jižní strana s ostatními domy vůbec nekoresponduje. Původně provizorní, dnes již stabilní smyčka tramvajové dopravy zabírá více než 50% plochy náměstí. Tvar a vedení kolejí celé náměstí degraduje, z většiny kompozičních výhledových os konkuruje přirozené dominantě – kostelu sv. Augustina.

4.2.2 Akademické náměstí

Podobně jako náměstí Míru bylo i Akademické náměstí dotčeno výstavbou univerzitního kampusu brněnských vysokých škol a stejně i ono mělo být velkolepým reprezentativním veřejným prostorem. Svou monumentalitou a charakterem zastavění mělo být demonstrací české kultury a vzdělanosti. Jeho poválečný vývoj je ale pouhým stínem meziválečné koncepce. Zatímco náměstí Míru stále naplňuje všechny znaky definice náměstí, Akademické náměstí dnes jen těžko můžeme označit za fungující veřejný prostor. Obrysem a částečně i funkcí okolních budov je možné rozpoznat střípky urbanistické koncepce, ale v konečném důsledku prostor náměstí vymezuje skládka odpadů a neúměrně rozlehlé parkoviště. S výjimkou severní strany náměstí jsou uliční fronty roztržštěné a nereflexují původní urbanistický záměr reprezentovaný budovou Právnické fakulty. Ta zejména ve srovnání s výškovými budovami při ulici Šumavská působí disproporčně a v prostoru náměstí izolovaně. Nabídka příležitostí vytváří efekt „mrtvého prostoru“. Lidé se zde nezdržují, náměstí využívají tranzitně. Současný stav je opakem konceptu, kterého chtěl Alois Dryák dosáhnout.

² Původně bylo náměstí pojmenováno jako Babákovo. V roce 1950 byl pak název změněn do dnešní podoby – Náměstí Míru Zdroj: LOSKOTOVÁ, Irena a kolektiv. Encyklopedie dějin města Brna [online]. Aktualizace 2012-03-30 [vid. 2014-08-30]. Dostupné z: http://encyklopedie.brna.cz/home-mmb/?acc=profil_ulice&load=3718.

4.2.3 Kraví hora

Poslední z trojice sledovaných lokalit je oblast Kraví hory. Meziválečný záměr zde předpokládal vybudování univerzitního kampusu českých vysokých škol. Měla zde stát Lékařská fakulta se svými klinickými pavilony, nová zemská nemocnice, Přírodovědecká fakulta, pamatováno bylo na rozšíření České vysoké školy technické při ulici Veverčí, umístěny zde měly být společné výzkumné ústavy. Původní funkce vzdělávání se ale dodnes zachovala pouze na severovýchodních svazích Kraví hory. Jihozápadní svahy Kraví hory se proměnily v centrum rekreace, odpočinku a sportu.

Celková urbanistická koncepce prostoru Kraví hory neexistuje, řešeny jsou pouze dílčí úseky. Hlouběji s touto lokalitou nepracuje ani schválený Územní plán města Brna. Komunikační síť je problematická, neexistují zde jasné komunikační osy, velká část území není průchozí, řada pěších cest je slepá. Vytváří se zde bariéry nepřístupných prostor.

5 VLASTNÍ VÝSLEDKY PRÁCE

5.1 ANALÝZA URBANISTICKÉ KONCEPCE

5.1.1 Náměstí Míru

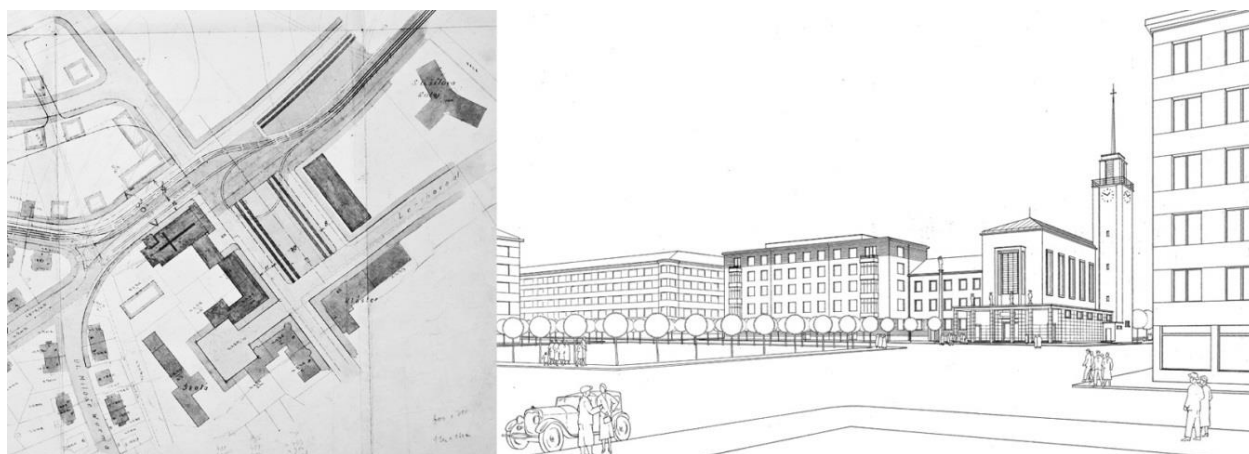
Oblast mezi Kraví horou a Žlutým kopcem se nacházela v blízkosti města těsně za městským opevněním. Rozkládaly se zde pouze pastviny, zemědělská pole, vojenské baráky a několik cihelen³. Vznikem tzv. Velkého Brna v roce 1919, kdy k původnímu městu bylo připojeno 21 obcí a 2 města, se tato oblast stala součástí města. Přiřazením těchto pozemků k městu Brnu převzala dohled nad koncepcí výstavby městská plánovací kancelář, ve které pracovala řada významných architektů (Jindřich Kumpošt, Jaroslav Grunt a další). V roce 1923 byla vypsaná soutěž na regulační plán na podobu zástavby převážně nezastavěné části města mezi Bauerovou rampou a Královým polem. Jako vítězný byl vybrán projekt s názvem „Evoluce“ autorského kolektivu Miloše Lamla, Jaroslava Grunta, Josefa Šálka. V jejich návrhu se jako centrum české části úřednické čtvrti poprvé objevuje budoucí Babákovo náměstí (dnešní náměstí Míru)⁴. Jeho koncepce je výrazně podélná, oproti dnešnímu stavu dvojnásobná. Realita, podle níž byla výstavba náměstí započata, byla však o poznání skromnější. Autorem úpravy byl pravděpodobně profesor Vladimír Fischer, s jehož osobou je spojena většina budov dnes stojících na náměstí Míru. V průběhu 30. let byl finalizován projekt výstavby univerzitního kampusu na svazích Kraví hory dle autorů Bohuslava Fuchse

³ Nejstarší cihelna – Svatotomášská, se nacházela na severním úbočí Kraví hory (na místě dnešních ulic Grohova, Gorkého a Úvoz) a pochází přibližně z roku 1749. Pod Žlutým kopcem, při Úvozu a na Hlinkách, pracovaly čtyři cihelny s devadesáti dělníky, pod Kraví horou tři cihelny s osmdesáti dělníky. Fischerova cihelna na Trýbově dokonce existovala na svém místě až do 50. let 20. století. Zdroj: KUČA, Karel. Brno: vývoj města, předměstí a připojených vesnic. Brno: Baset, 2000. ISBN: 80-86223-11-6.

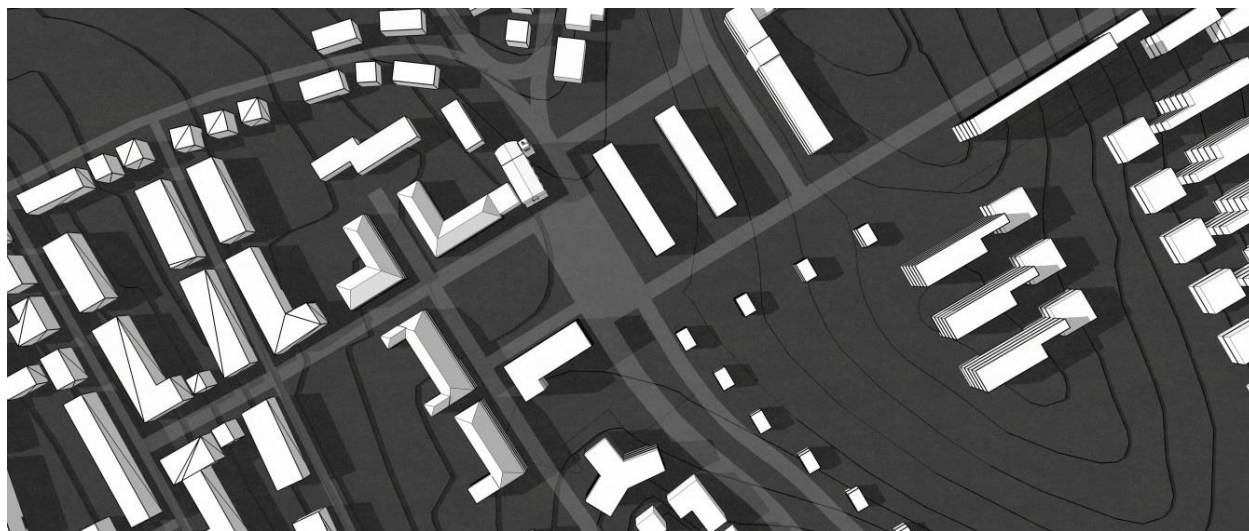
⁴ Lokalita Vaňkova náměstí a jeho přilehlého okolí patřila spíše do německy hovořící části soustředěné kolem ulice Tvrdého a Všetickovy. Česká úřednická čtvrť jako protíváha té německé se začala formovat v okolí Wilsonova (dříve Císařského) lesa směrem k Žabovřeskám, tj. v okolí dnešního náměstí Míru..

a Jindřicha Kumpošta. K realizaci ale nedošlo. Náměstí zůstalo nedokončeno a otevřeno do dnešního parku.

Jako výchozí pro analytickou práci byla zvolena dvojice projektů. Prvním jsou plány profesora Vladimíra Fischera z 2. pol. 20. let. Fischer na náměstí Míru postupně navrhl tři z celkově 4 realizovaných domů a na základě skic umístěných v Archivu města Brna a v Archivu Farnosti sv. Augustina lze vyvodit jeho klíčovou úlohu v utváření výsledného konceptu. Druhým projektem je soutěžní návrh dvojice Bohuslava Fuchse a Jindřicha Kumpošta na podobu zastavění Kraví hory z roku 1932. Syntézou uvedených dvou projektů můžeme sestavit pravděpodobnou výslednou podobu prvotní koncepce zastavění náměstí Míru a jeho nejbližšího okolí.

Obr. č. 1: Návrhy náměstí Míru v plánech Vladimíra Fischera. Zdroj: Archiv města Brna (vlevo)⁵. Farnost sv. Augustina v Brně (vpravo)⁶

Obr. č. 2: Výchozí trojrozměrný model prostoru náměstí Míru – ortopohled. Zdroj: Archiv autora

⁵ Zdroj: Archiv města Brna, pracoviště Kuřim, Fond A1/37: Stavební úřad 1904 – 1944. (pozn. jedná se neprobádanou a konkrétně nezařazenou část fondu, inventární čísla dosud nebyla přiřazena).

⁶ Podobné vyobrazení (ruční skica) je také dostupná v Archivu města Brna, pracoviště Kuřim, Fond A1/37: Stavební úřad 1904 – 1944. (pozn. jedná se neprobádanou a konkrétně nezařazenou část fondu, inventární čísla dosud nebyla přiřazena).

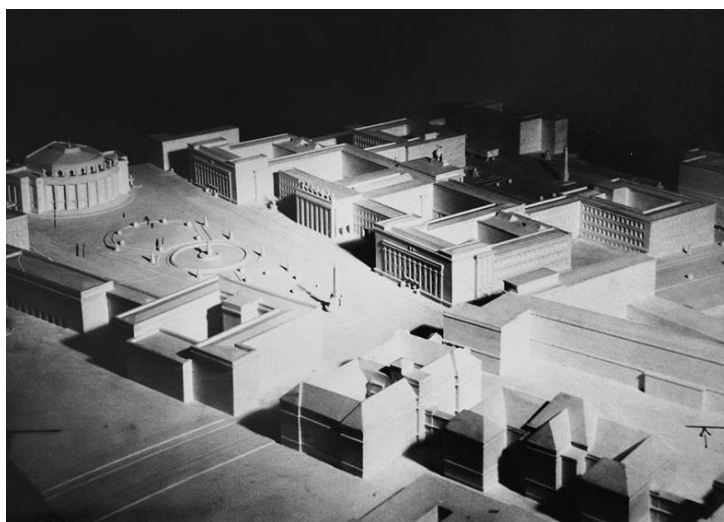
Na základě výkresů Vladimíra Fischera (severní, západní a jižní strana náměstí) a výkresů Bohuslava Fuchse a Jindřicha Kumpošta (východní strana náměstí) zahrnující půdorysná i perspektivní zobrazení byl vytvořen trojrozměrný digitální model původního meziválečného konceptu zapojeného do dnešního modelu zájmové lokality.

5.1.2 Akademické náměstí

Prostor, ve kterém mělo vzniknout Akademické náměstí a nový univerzitní kampus, byl v meziválečném období více méně volný, nezastavěný. Nacházela se zde jen budova České vysoké školy technické a množství starých vojenských objektů, zahrádky a pole.

První plán zástavby vytvořil v roce 1919 vlastní iniciativou Jindřich Kumpošt a určil tak směr, kterým se přemýšlení o urbanistické podobě této části města ubíralo až do začátku druhé světové války. Kumpoštův návrh byl monumentální. Reprezentativní budovy jednotlivých fakult symetricky seskupil po obvodu náměstí, které má podobu klínu vsazeného mezi ulice Veveří a Pod Kaštany.

Tvar výsledné podoby Akademického náměstí, podle které byla započata i stavba samotná, vzešel ze soutěže na regulaci Akademického náměstí z roku 1925. První místo nebylo uděleno, na druhém místě skončil projekt pražského architekta Aloise Dryáka, který byl pověřen přípravou plánu pro výstavbu. Dryák definoval Akademické náměstí jako lichoběžník obklopený reprezentativními budovami jednotlivých fakult a rektorátu s budovou konzervatoře v čele. Všechny budovy se vyznačovaly jednotným charakterem vycházejícím z klasického historizujícího slohu.

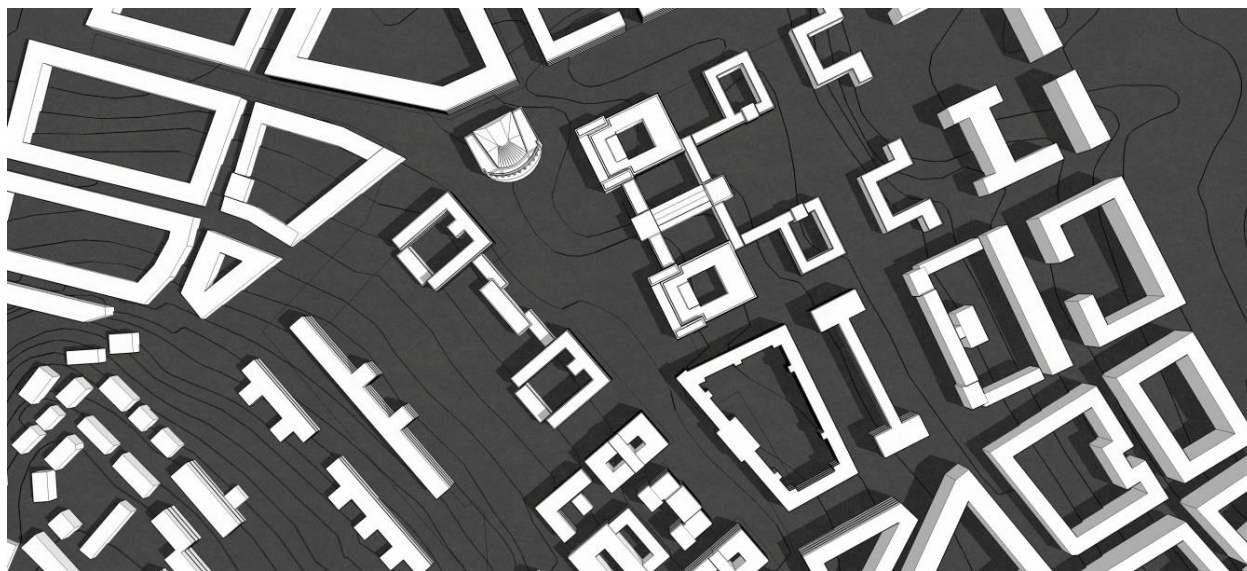
Obr. č. 3: Situační plán Akademického náměstí, Autor: Alois Dryák, 1925. Zdroj: Archiv města Brna⁷

⁷ Zdroj: Archiv města Brna, pracoviště Kuřim, Fond A1/37: Stavební úřad 1904 – 1944. (pozn. jedná se neprobádanou a konkrétně nezařazenou část fondu, inventární čísla dosud nebyla přiřazena).

Neopomenutelnou kapitolou budování Akademického náměstí je také rozšíření České vysoké školy technické. Plán počítal s expanzí techniky podél ulice Veveří. Na jeho podobu byla v roce 1931 vypsána architektonická soutěž, jejímž vítězem se stal projekt profesora Emila Králíka. K realizaci nedošlo z finančních důvodů, stejně jako u Masarykovy univerzity.

Pro analytickou práci v případě lokality Akademického náměstí byl zcela logicky zvolen jako výchozí projekt Aloise Dryáka. Jeho návrh se umístil nejvýše v soutěži o podobu Akademického náměstí v roce 1925 a podle něj se v roce 1928 začala stavět budova Právnické fakulty. V roce 1932 odevzdal Alois Dryák realizační plány druhé budovy v pořadí – Filozofické fakulty, k její stavbě již nedošlo.

Na základě výše zmíněných výkresů Aloise Dryáka (východní a severní strana náměstí) a Bohuslava Fuchse a Jindřicha Kumpošta (západní strana náměstí) zahrnující půdorysná i perspektivní zobrazení byl vytvořen trojrozměrný digitální model původního meziválečného konceptu zapojeného do dnešního modelu zájmové lokality. Stejně jako v případě náměstí Míru byly objemy budov zjednodušeny do prostých hmot a také tento model byl ověřovaný za pomoci animace.

Obr. č. 4: Výchozí trojrozměrný model prostoru Akademického náměstí.

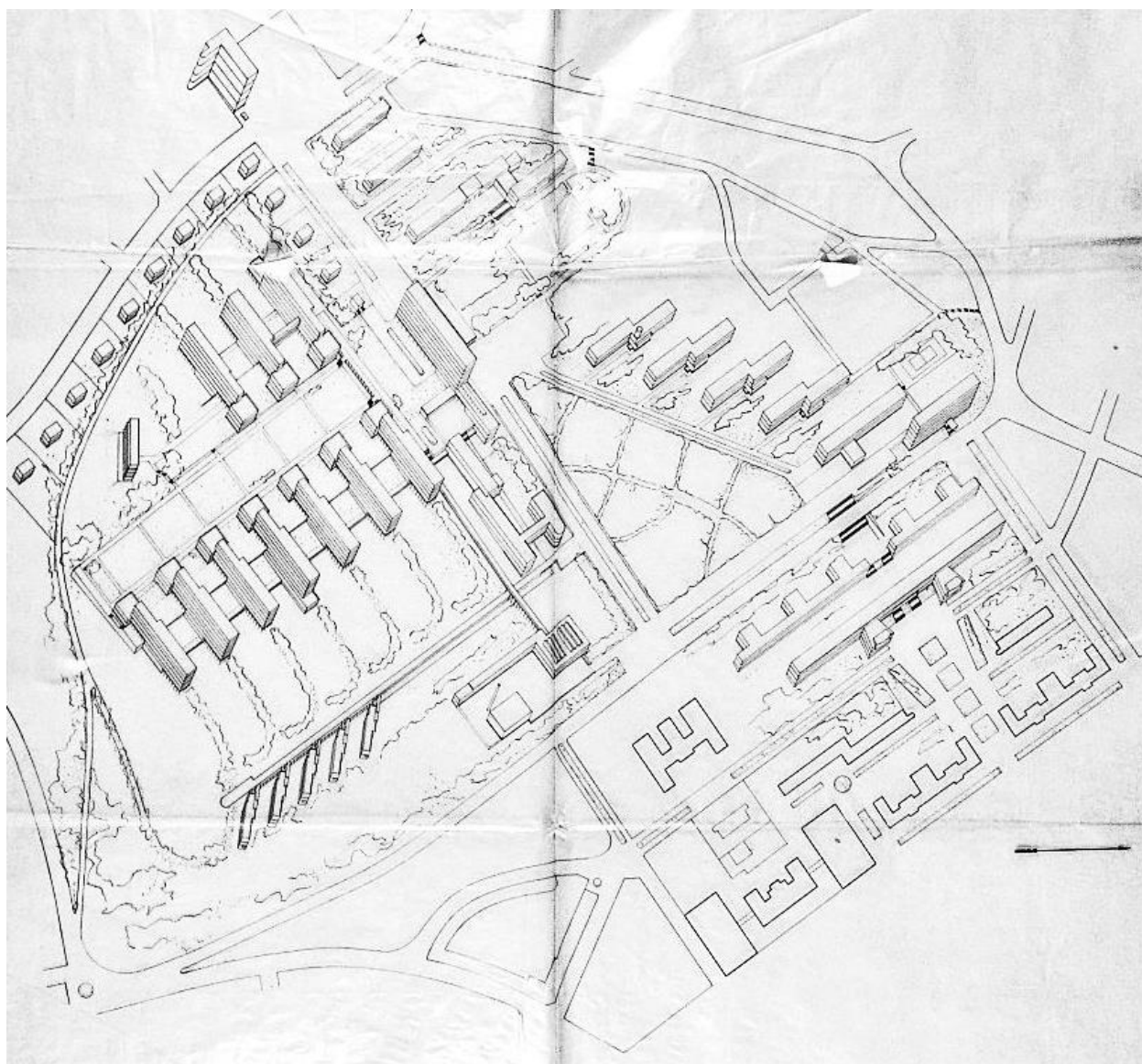
Zdroj: Archiv autora

5.1.3 Kraví hora

Pozemky na Kraví hoře se historicky nacházely za městským opevněním. Rozkládaly se zde pouze pastviny, zemědělská pole a vinice. Mezi těmito zemědělskými pozemky se nacházelo i několik vojenských baráků a pracháren. Díky kvalitním hlínám v místním podloží bylo v průběhu 18. a 19. století zřízeno také několik cihelen. Na přelomu 19. století a 20. století však došlo k zásadní proměně této lokality, kdy pod svahy Kraví hory začala růst nová úřednická čtvrť. Rozhodující úlohu na podobu zastavění Kraví hory sehrála plánovaná výstavba Masarykovy univerzity.

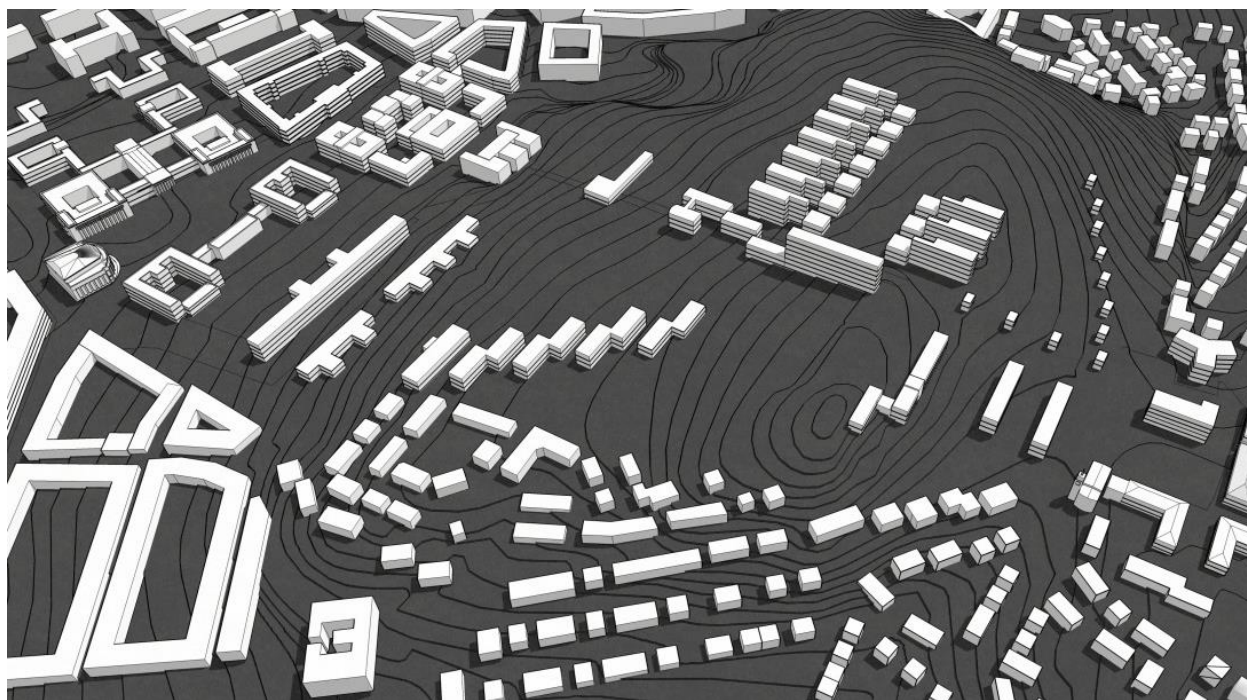
Na podobu zastavění Kraví hory byla v roce 1931 vypsána veřejná architektonicko urbanistická soutěž. Vítězný projekt nebyl vybrán, druhá cena byla udělena návrhu „Akademická čtvrť“ dvojice Bohuslava Fuchse a Jindřicha Kumpošta. Na děleném třetím místě se umístily projekty „T“ Emila Králíka a „1932“ Bohumíra Kozáka. Zvrat ve vývoji však znamenal zásah vládního rady Bohumila Šela. Ten ač byl členem poroty a také organizačního výboru a přímo se podílel na výběru oceněných projektů, se nikdy neztotožnil s výsledkem soutěže. Svou aktivitou způsobil zastavení přípravných prací Ministerstvem veřejných věcí.

Projekt autorské dvojice Bohuslav Fuchs a Jindřich Kumpošt byl zvolen jako výchozí pro analytickou část koncepce zastavění Kraví hory. Byl vytvořen trojrozměrný digitální model.

Obr. č. 5: Soutěžní návrh na zastavění Kraví hory (2. cena) Autor: Jindřich Kumpošt, Bohuslav Fuchs, 1932. Zdroj: Archiv pracoviště Špilberk⁸

⁸ Zdroj: Archiv pracoviště Špilberk⁸, ev. č. 219668

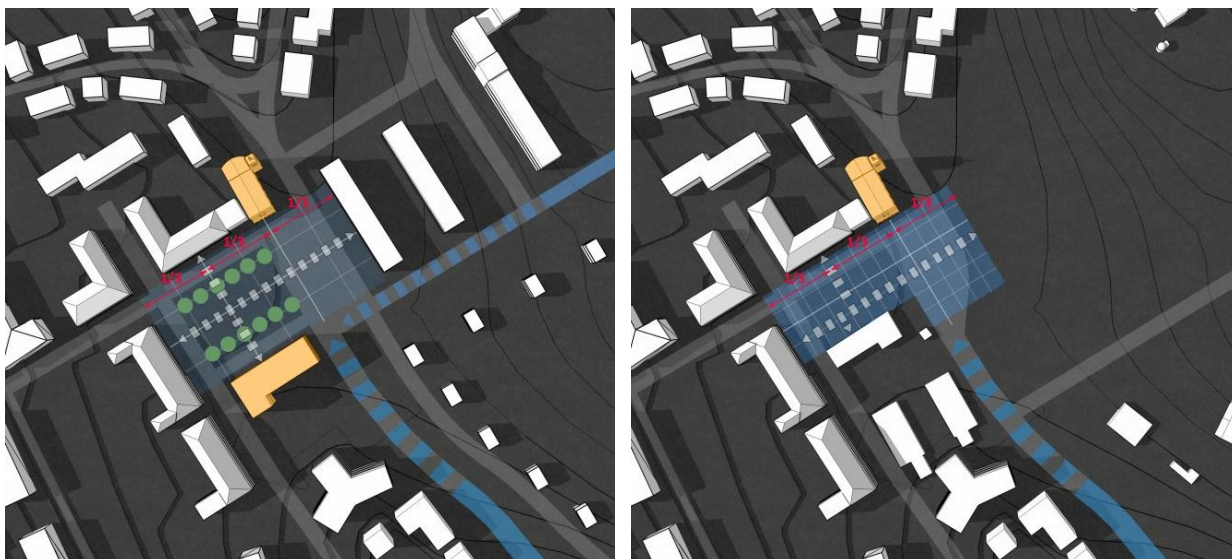
Obr. č. 6: Výchozí trojrozměrný model prostoru Kraví hory. Zdroj: Archiv autora.

5.2 SROVNÁVACÍ STUDIE

5.2.1 Náměstí Míru

Na základě meziválečných návrhů lze definovat koncepci založení náměstí s charakterem centrálního reprezentativního veřejného prostoru nově budované Úřednické čtvrtě. Předpokládala také zastavění svahů Kraví hory univerzitním kampusem. Tím mělo být náměstí jednoznačně vymezeno ze všech svých stran. To ovšem neplatí dnes. Jihovýchodní a severovýchodní strana náměstí nebyla realizována. Na jihovýchodní straně náměstí byl postaven objekt samoobsluhy, který svým umístěním a objemem nerespektuje navržené kompoziční principy a tím negativně poškozuje vzhled a dojem náměstí. Severovýchodní hranice náměstí nebyla zastavěna vůbec, v současné době se zde nachází park. Krajinné kompozice parku nejsou využity, potenciál vymezení zelení nebyl akceptován ani naznačen žádnou pozdější studií. Vzájemný potenciál interakce dvou veřejných prostorů je využit minimálně.

V případě dopravního řešení meziválečná koncepce počítala s průběžným vedením tramvajové trati. Původně zde byla tramvajová linka zakončena jen provizorně, avšak tento stav trvá doposud a nepředpokládá změnu v budoucnu. Nevhodné řešení obratiště zabírá značnou část plochy náměstí, cca 50%. Z dnešních přístupů k dopravním řešením lze hodnotit jako problematické i vedení automobilových komunikací. Stávající řešení není dimenzováno na současnou frekvenci dopravy a nesplňuje současné požadavky z hlediska bezpečnosti a plynulosti dopravy.

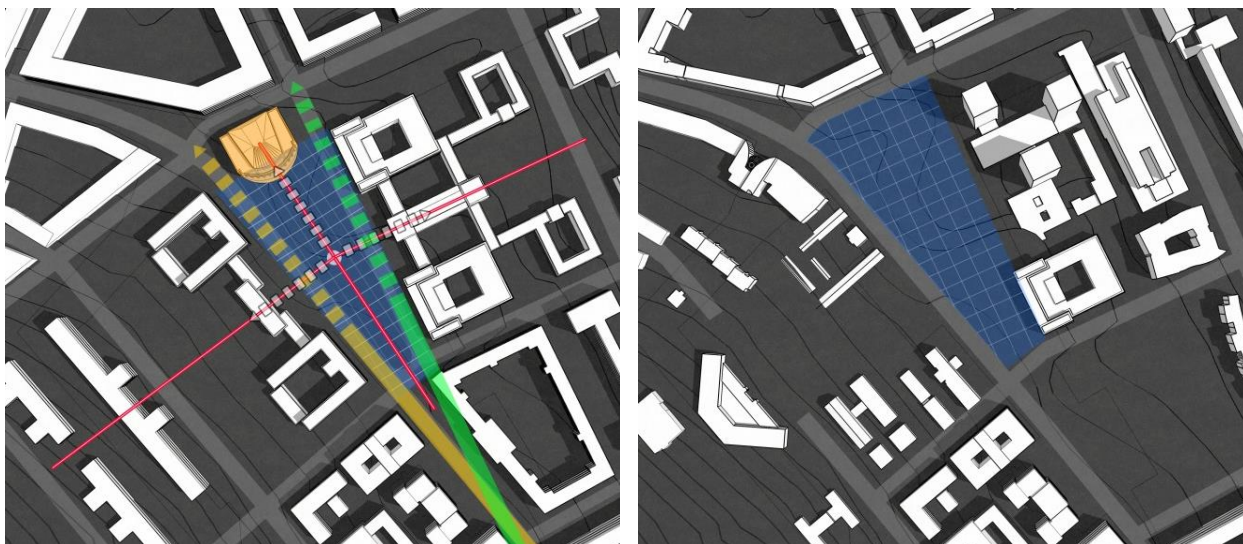
Obr. č. 7: Srovnání předpokládané prvorepublikové kompozice náměstí s dnešním stavem. Zdroj: Archiv autora.

Obr. č. 8: Problematická místa stávající podoby náměstí. Zdroj: Archiv autora.

5.2.2 Akademické náměstí

Jasná koncepce patrná z prvorepublikových návrhů, předpokládala založení náměstí s charakterem monumentálního reprezentativního veřejného prostoru, s honosnými budovami českých vysokých škol jako prezentace české kultury a vzdělanosti. Náměstí mělo být jednoznačně vymezeno po svém obvodu. Bylo založeno na jasných kompozičních principech vycházejících z tradičního přístupu ke stavbě měst. Meziválečný záměr je však patrný pouze v půdorysné stopě. Prostorová koncepce v současnosti zcela chybí. Poválečné stavební zásahy nerespektovaly žádné principy původní kompozice, vytvořily z Akademického náměstí neživý disharmonický prostor.

Obr. č. 9: Srovnání předpokládané prvorepublikové kompozice náměstí s dnešním stavem. Zdroj: Archiv autora.

Vedení dopravních cest mělo v meziválečném záměru jasnou koncepci založenou na rozdělení hlavní cesty do dvou ramen směřujících do Žabovřesk a Králova pole podporující plynulost dopravy. Současné řešení se složitým dvojitým odbočením a vzdáleností obou světelných křižovatek (zejména dimenze první z nich neodpovídá kapacitě provozu) způsobuje v době dopravní špičky kolaps.

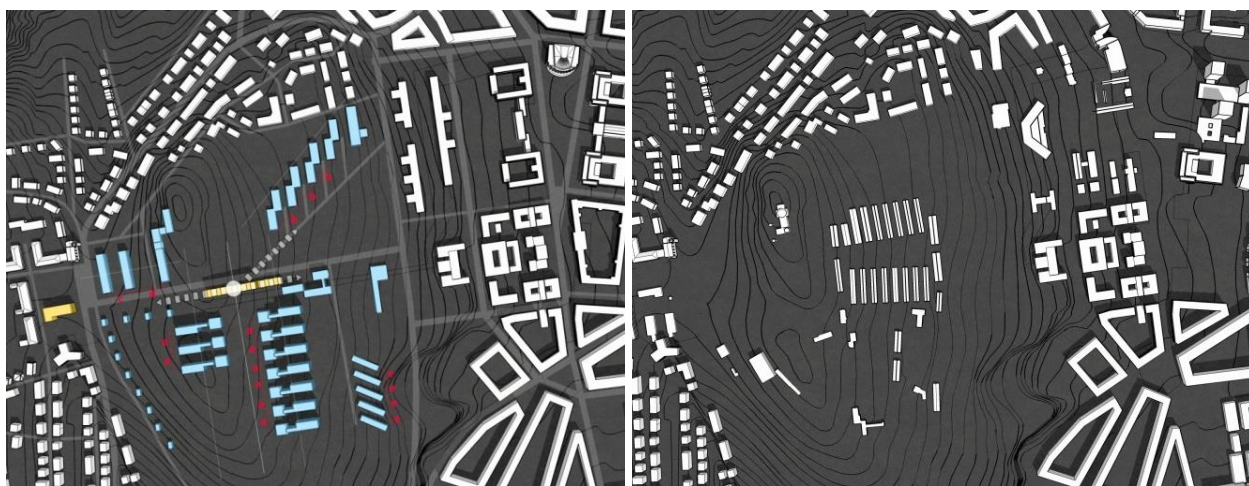

Obr. č. 10: Problematická místa stávající podoby náměstí. Zdroj: Archiv autora.

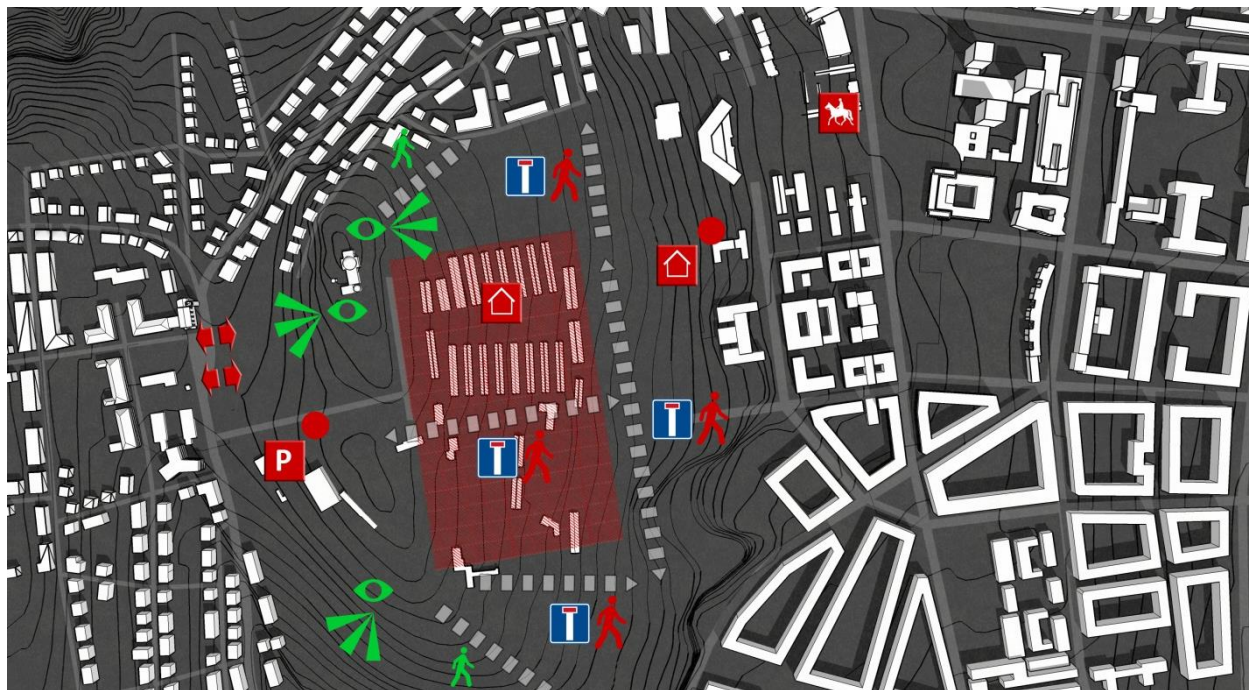
Náměstí je degradováno pouze na funkci parkoviště pro přilehlé administrativní budovy. Ostatní funkce náměstí neplní. Otázkou zůstává, zda pokračovat v původním záměru a podpořit koncept veřejného prostranství, zejména vzhledem ke kvalitě současného stavu, nebo zvolit odlišný přístup – zastavění. Soutěž na novou podobu Akademického náměstí v roce 2008 tuto možnost definovala, stavební program volné prostranství využil pro dvojici kvalitních městských bulvárů se školními budovami.

5.2.3 Kraví hora

Meziválečnou koncepci Kraví hory nelze srovnávat se současným stavem. Dle původního záměru byly pozemky na Kraví hoře určeny k zastavění. Počítalo se s vybudováním komplexu nové zemské nemocnice a kampusu brněnských vysokých škol (Masarykova univerzita, Česká vysoká škola technická a jejich společné ústavy). Situace dnes je diametrálně odlišná. Pozemky jsou převážně volné, s výjimkou několika solitérních staveb nezastavěné. Dominantní funkcí této lokality je sport a rekreace. Vzhledem k současným legislativním a společenským poměrům je jen obtížně představitelné, že by v rámci Kraví hory mohla být uskutečněna výstavba rovnoměrná na všech svazích lokality podobná plánu z 30. let 20. stol.

Obr. č. 11: Srovnání předpokládané prvorepublikové kompozice sledované lokality s dnešním stavem. Zdroj: Archiv autora.

Obr. č. 12: Problematická místa stávající podoby sledované lokality. Zdroj: Archiv autora.

S výjimkou několika drobných fragmentů (Fakulta stavební, část ulice označované jako Kraví hora) nelze vysledovat podobnosti mezi prvorepublikovým záměrem a dnešní situací.

6 VYHODNOCENÍ VÝSLEDKŮ

6.1 NÁMĚSTÍ MÍRU

Zkoumáním historických souvislostí stavebních záměrů města Brna v meziválečném období a plánované výstavby kampusu brněnských vysokých škol jsem definoval urbanistickou koncepci náměstí Míru. Poloha náměstí byla určena vítězným projektem s názvem „Evoluce“ autorského kolektivu Jaroslav Grunta, Miloš Lamla a Adolf Šálka. Velikost prostoru náměstí byla dvojnásobná, návrh však svou monumentalitou převyšoval reálné možnosti města. Za výchozí podklad jsem tedy zvolil dvojici projektů Vladimíra Fischera a Bohuslava Fuchse s Jindřichem Kumpoštem. Na tomto základě byla vymodelována předpokládaná podoba náměstí Míru, tehdejšího Babákova.

Prostřednictvím analýzy jsem definoval základní prvky urbanistické kompozice. Kompozice náměstí je založena na pravidelném obdélníkovém půdorysu. Je využito principů geometrické proporcionality (třetinový a poloviční modul) a kontrastu výškových úrovní - dominanty uzavírající pohledové osy. Konfrontací s dnešním stavem a definicí problematických míst je možné nabídnout následující východiska:

Pozitiva dnešního stavu náměstí:

- Specifická morfologie. Polohu náměstí v rámci sídelní struktury lze zařadit mezi stěžejní výhody náměstí. Klidná lokalita s vysokou atraktivitou se nachází v bezprostřední blízkosti městského centra.
- Množstvím funkcí lokálního i městského významu nabízených v okolí (kostel, park, hvězdárna, plavecký komplex apod.) je vysokým potenciálem pro další rozvoj náměstí.

Negativa dnešního stavu náměstí:

- Kompozice náměstí a poškození nevhodným umístěním objektu samoobsluhy. Jeho poloha i objem nerespektují zřejmé kompoziční principy (proporce náměstí, kompoziční osy, atp.).
- Nevyužitý potenciál vzájemné interakce náměstí Míru a parku na Kraví hoře. Nevhodným navrstvením funkcí při vzájemné hranici vytváří bariéru – zeď, parkoviště, tramvaje, vzrostlá a hustá vegetace. Vstupy do parku jsou realizovány mimo prostor náměstí.
- Řešení ukončení tramvajové trati. Působí negativně ve vztahu ke kompozičním záměrům. Vytváří bariéru. Ve výhledové ose (elementární podstaty kompozice) konkuruje navržené dominantě. Vyvolává potenciálně nebezpečné dopravní situace.

- Nekoncepční forma parkových úprav a práce s veřejným prostorem. Nelze zde najít principy, které by podporovaly koncepci náměstí a byly s ní ve vzájemné interakci. Stav vegetace a její vzrůst brání přehlednosti náměstí, vytváří nebezpečná zákoutí.

Podněty pro budoucí řešení:

- Demolice objektu samoobsluhy na jihozápadní hranici náměstí. Objekt zužuje plochu náměstí a porušuje symetrii náměstí danou ryzalitem se vstupem do budovy Cyrilometodějské střední školy. Nerespektuje výškovou úroveň náměstí. Vhodné by bylo jeho odstranění a využití parcely pro nový stavební program nejlépe polyfunkčního objektu, což podporuje analýza původního konceptu náměstí. Podstatnou determinantou je však přesná lokace takové stavby (viz. Projekt polyfunkčního domu atelieru RAW z roku 2005. Ten sice výškovou hladinu náměstí respektuje, ale plochu náměstí rozšiřuje a působí negativně na kompozici náměstí. Analogicky tak opakuje chybu stávajícího objektu.)
- Řešení neuspokojivého stavu veřejného prostoru v centrální ploše náměstí. Stávající rostlé, nahodilé uspořádání zeleně nahradit jasnou koncepcí, v synergii s kompozicí náměstí a vizí reprezentativního významu.
- Řešení tramvajové trati. Použít vhodnější typ obratiště a minimalizovat plochy k tomuto účelu vymezené.
- Revize dopravního řešení pro stávající křížení silničních cest s důrazem na bezpečnost a plynulost provozu.
- Vzájemné provázání samotného náměstí se sousedícím parkem na Kraví hoře. Využití prvků krajinné kompozice ke zkvalitnění obou městských prostorů – vstupy do parku orientovat přímo z náměstí při využití průhledových kompozičních os.
- Kvalita a úměrnost tvarosloví městského mobiliáře, výběr použitých materiálů a komponování výtvarných děl.

6.2 AKADEMICKÉ NÁMĚSTÍ

Během studia historických souvislostí plánované výstavby kampusu brněnských vysokých škol v meziválečném období jsem analyzoval urbanistickou koncepci Akademického náměstí. Jeho polohu předjímal již v roce 1919 Jindřich Kumpošt, když vytvořil studii monumentálního univerzitního kampusu. Střídmější, avšak stále velmi tradiční a velkolepé je Akademické náměstí v soutěžním návrhu Aloise Dryáka, architekta pověřeného zhotovením realizačních plánů (Právnická a Filozofická fakulta).

Na základě analýzy Dryákova návrhu definuji základní prvky urbanistické koncepce. Kompozice náměstí je založena na lichoběžníkovém tvaru mezi rameny dopravních tras. Náměstí uzavírá dominanta reprezentativní budovy. Je využito principů geometrické a aritmetické proporcionality, symetrie a rytmické práce

s objemy a plochami fasád. Konfrontací s dnešním stavem a definicí nedostatků je možné nabídnout následující východiska:

Pozitiva dnešního stavu náměstí:

- Lokace náměstí v rámci městské struktury. Blízkost centra města v docházkové vzdálenosti.
- Široký rejstřík funkcí v nejbližším okolí (administrativa, školství, kultura, obchod, bydlení, zdravotnictví, sport).
- Prostorové rezervy, množství volných nezastavěných pozemků.

Negativa dnešního stavu náměstí:

- Kompozice náměstí nebyla poválečným vývojem respektována a vyústila v absolutní absenci urbanistické koncepce. Novodobé zásahy probíhají jako dílčí úkony bez vztahu k celku. Prostor je disharmonický.
- Architektonický ráz zástavby. Souvisí s absencí koncepce a prohlubuje současný neuspokojivý stav.
- Koncepce dopravy. Řešení přechodu Veverí (městská třída) a ulice Pod Kaštany (hradecká výpadovka) jako dvojité světelné křižovatky je v rozporu s původní koncepcí a nepodporuje plynulost dopravy.
- Nevyužitý potenciál plochy náměstí. Sběrný dvůr odpadů, parkoviště snižuje celkovou kvalitu městského prostoru a degraduje je na mrtvé prostranství.
- Kondice a stav prvků městské zeleně. Absence koncepce, většina vegetace je náletová, bez údržby.
- Umístění nevhodných funkcí po obvodu náměstí. V rámci polohy v městské struktuře nevhodný autobazar, stáje a jízdárna.

Podněty pro budoucí řešení:

- Strategie rozvoje celé lokality s vymezením pravidel a regulativ. Návaznost na meziválečný koncept a rozvíjení fragmentu Akademického náměstí jako veřejného prostranství nebo zahuštění struktury města dvojicí bulvárů a využití volné plochy.
- Funkce adekvátní významu lokace v městské struktuře.
- Preference městotvorných funkcí na úkor provozní poptávky parkovišť.
- Kvalitní koncepce městské zeleně, volba materiálů a komponování výtvarných děl.

6.3 KRAVÍ HORA

V rámci studia historických souvislostí plánované výstavby kampusu brněnských vysokých škol v meziválečném období jsem stanovil urbanistickou koncepci zastavění Kraví hory. V soutěži na podobu zastavění v této lokalitě z roku 1932 se nejvýše umístil projekt autorské dvojice Bohuslav Fuchs a Jindřich Kumpošt. Jejich návrh byl oceněn jako druhý, první místo nebylo uděleno. Proto byla právě tato

dvojice pověřena přípravou dalších plánů. Předpokládalo se zahájením výstavby budovami Přírodovědecké fakulty, avšak rok poté (1933) byl projekt zastaven.

Analýzou jsem stanovil základní prvky urbanistické koncepce. Kompozice je založena na páteřní komunikaci ve tvaru písmene „Z“ spojující Akademické náměstí a náměstí Míru, na něj jsou navázány řetězce pavilonů jednotlivých fakult. V důležitých výhledových bodech nebo uzlech umisťuje Fuchs s Kumpoštem prvky dominant. Využívají tendenčních prvků urbanistické kompozice vycházejících z funkcionalistických principů, převážně pracují se symetrií, rytmem a kontrastem.

Konfrontace meziválečného záměru se současností žádné relevantní výsledky nepřinesla. Přesto je možné díky analýze stávajícího stavu nabídnout následující východiska:

Pozitiva dnešního stavu sledované lokality:

- Množstvím funkcí lokálního i městského významu má vysoký potenciál pro další stavební rozvoj.
- Specifická morfologie. Polohu náměstí v rámci struktury města lze zařadit mezi stěžejní výhody lokality. Klidné místo s vysokou atraktivitou se nachází v bezprostřední blízkosti městského centra.
- Výhledy na městské panorama.
- Vyhledávaná lokalita s velkým množstvím návštěvníků.
- Množství volných, nezastavěných pozemků s rozsáhlými možnostmi dalšího vývoje.

Negativa dnešního stavu sledované lokality:

- Chybí jasná urbanistická struktura. S tím souvisí i otázka přehlednosti a snadné orientace v rámci pohybu danou lokalitou. Bez znalosti místních poměrů (skryté průchody, slepé ulice, soukromé pozemky) je nemožné území jednoduše překonat. S tím souvisí i otázka bezpečnosti.
- Nevyužitý potenciál vzájemné interakce náměstí Míru a parku na Kraví hoře. Nevhodným navrstvením funkcí při vzájemné hranici vytváří bariéru – zeď, parkoviště, tramvaje, vzrostlá a hustá vegetace.
- Nekvalitní městský mobiliář
- Areál bývalých kasáren Wehrmachtu, dnešní komplex VUT a MU, neodpovídá významu lokality. Stavební stav je u některých objektů na hranici životnosti. Kvalita architektury je značně znehodnocena nánosy a vrstvami různě rozsáhlých zásahů.

Podněty pro budoucí řešení:

- Přípravovaný územní plán města Brna a jeho podrobnější řešení zpracované pro lokalitu Kraví hory předpokládá změnu stávajících ploch individuální rekreace (zahrádkářská kolonie, areál VUT a MU) a jejich spojení se stávajícím parkem v jeden velký městský park. To představuje obrovský potenciál celoměstského významu. Park bude nutné doplnit o vhodné funkce, které se stanou přidanou

hodnotou celé lokality (sport, kultura, vzdělávací instituce, služby, apod.). Vytvořit jednoúčelový park bez dalších funkcí by mohlo zastavit možný vývoj této lokality. Vzhledem k obtížným legislativním a společenským podmínkám by bylo vhodné doplňkové funkce diskutovat již nyní.

- Velkou příležitostí k zvýšení kvality veřejného prostoru je vzájemné provázání náměstí Míru s parkem na Kraví hoře. Využití prvků krajinné kompozice ke zkvalitnění obou městských prostorů – vstupy do parku přímo z náměstí, práce s průhledovými kompozičními osami, prvky městského mobiliáře, apod.

7 PŘÍNOS PRÁCE A ZÁVĚR

Základní hypotéza této práce předpokládala, že „pochopení a důsledná analýza prvotní urbanistické koncepce sledovaných veřejných prostorů může pomoci najít východiska pro současný neuspokojivý stav a nastínit možný budoucí vývoj těchto lokalit.“ Tento předpoklad se však potvrdil jen částečně – v případě náměstí Míru. Analýza meziválečného konceptu Vladimíra Fischera a Bohuslava Fuchse s Jindřichem Kumpoštem definovala jasný kompoziční záměr a v kombinaci s analýzou současného stavu a jejich vzájemným srovnáním, byla schopna nabídnout směry dalšího možného vývoje.

U zbylých dvou sledovaných lokalit se předpokládaný fakt nepotvrdil. V případě Akademického náměstí poválečný vývoj tento původně velmi reprezentativní prostor silně degradoval, novodobé zásahy byly řešeny pouze jako dílčí, bez vztahu k celku. Nebyly respektovány zjevné kompoziční záměry, původní koncepce se zcela vytratila. Zamýšlené náměstí je dnes neživým městským prostorem. Nalézt možné směry, které povedou k užívání náměstí jako plnohodnotného veřejného prostranství, si lze jen těžko představit. Při zachování nezastavěnosti vnitřní plochy náměstí je jedinou příležitostí vybudování parku a jeho vzájemného propojení s parky na Kraví hoře a Björnsenovým sadem. Vznikla by tak osa biokoridoru Björnsenův sad – Akademické náměstí – Kraví hora – Wilsonův les – Žabovřeské louky – obora Holedná určená sportu a rekreaci. Současný trend města je však opačný, přesto je plnohodnotnou variantou. Z hlediska stavby měst se jedná relevantní řešení. Myšlenka nahrazení veřejného prostranství a využití pozemků bývalého Akademického náměstí pro stavební parcely by však měla být ověřena důslednou studií nových pravidel a regulativ. Potenciál doplnění dvojice městských s uzavřeným blokem budov je v současné konstelaci poptávky a ekonomické efektivity využitelný.

Předpokládaná hypotéza se nenaplnila také v případě lokality Kraví hory. Meziválečná koncepce zamýšlela pozemky na Kraví hoře zastavět a vybudovat zde rozlehlý univerzitní kampus a zemskou nemocnici. Z této původní koncepce se do nynější podoby Kraví hory propsaly jen drobné fragmenty. Ty spočívají zejména ve výstavbě školských zařízení na východních svazích: Fakulta stavební a její rozšíření, výzkumné ústavy Akademie věd ČR (chemický a fyzikální). Ostatní pozemky na Kraví hoře nevykazují žádnou shodu s prvorepublikovým konceptem. Územní plán města předpokládá přeměnu této lokality ve velký městský park. Je tedy zřejmé, že

meziválečná koncepce s vysokou mírou zastavění nenabídla podněty pro budoucí směry vývoje.

Plánovaná výstavba vysokoškolského kampusu byla nedílnou součástí vývoje sledovaných lokalit a měla pro jejich formování zásadní vliv. Pro výzkumnou práci zaměřenou na odhalení původních meziválečných konceptů bylo tedy podstatné také studium výstavby univerzitních budov. Odbočkou v průběhu práce a jejím zajímavým podnětem se stala srovnávací analýza koncepcí výstavby univerzitních areálů na území města Brna v předválečném, meziválečném a poválečném období a to zejména v otázce umístění těchto objektů ve vztahu k centru města. Při prvoplánovém pohledu by mohla být vyslovena hypotéza, že přístupy počátku 20. století byly vhodnější – univerzitní kampus na Kraví hoře se nachází v centru města, zatímco v současnosti jsou kampusy brněnských vysokých škol umísťovány na městskou periferii. Když ale přistoupíme k detailnějšímu rozboru a vezmeme do úvahy výstavbu ve vztahu k tehdejšími hranicím města, dojdeme k závěru, že výstavba univerzitních budov na území Brna funguje stále na stejném principu nezávislém na období, ve kterém byla realizována. V období před první světovou válkou byly školní budovy umísťovány na bývalém hradebním okruhu (Německá technika, Německé gymnázium, Německý ústav vzdělávání učitelů), tedy za hranicemi vnitřního města. V meziválečném období byly pro výstavbu kampusu českých vysokých škol vyhrazeny volné nezastavěné pozemky na Kraví hoře a u ulice Veveří, které se staly součástí města až vznikem tzv. Velkého Brna v roce 1919. Opět se tedy jedná o pozemky na okraji vnitřního města. Stejně tak tomu je i dnes. Univerzitní kampusy Masarykovy univerzity a Vysokého učení technického jsou umístěny na pozemcích na okraji města. Závěrem je tedy možné vyslovit myšlenku, že snad v příštích desetiletích budou dnes budované kampusy rychle rostoucí výstavbou vtaženy do měst a přestanou být vnímány jako stavby na městské periferii.

Podstata této práce je založena na historickém průzkumu dvojice náměstí a prostoru města na jejich spojnici. Sběr archivních materiálů, z nichž některé byly považovány za ztracené nebo se o jejich existenci nevědělo, umožnil vytvořit digitální 3D model předpokládané podoby původní meziválečné koncepce sledovaných prostor. Tento model byl zasazen do dnešní struktury města. Vzájemnou konfrontací byly definovány podstatné architektonické a urbanistické ukazatele platné pro daná území. Závěrečným shrnutím výsledků analýz a jejich syntézou v krátké teze byly vytvořeny podklady pro další urbanistickou práci se sledovaným územím. Počáteční předpoklad, že tyto teze budou vycházet především z analýzy původního historického konceptu, se naplnil pouze v případě náměstí Míru (tehdejší Babákovovo náměstí). Pro zbylé dvě lokality – Akademické náměstí a Kraví horu se tento názor nepotvrdil.

Souhrn pravidel definujících meziválečnou koncepci a základní kompoziční principy, analýza stávajícího stavu náměstí ve vztahu k historickému konceptu a nabízená východiska pro současnost jsou určena pro urbanistickou praxi i hlubší teoretický výzkum vývoje architektury.

8 POUŽITÉ ZDROJE

Archiv Masarykovy univerzity

Archiv města Brna, pracoviště Kuřim

Archiv Muzea města Brna

BERAN, Ladislav. KRYSTLÍK, Tomáš. *Migrace Čechů ze Sudet* [online časopis]. CS-magazín, 09/2007. [vid. 2014-07-15]. Dostupné na: <http://www.cs-magazin.com/index.php?a=a2007081004>.

Budoucí univerzitní město v Brně: Jak se má zastavět Kraví hora. Lidové noviny. 1933, roč. 41, č. 64.

CRHONEK, Iloš. *Architekt Bohuslav Fuchs, celoživotní dílo*. Brno: Petrov, 1995. ISBN 80-85247-62-3.

Časopis Index, č. 2, roč. 3, 1931, s. 13-14.

Drápal, Jaroslav. *Architektonická kompozice*. Brno: VUT, 1988.

Franěk, Otakar. *Dějiny České vysoké školy technické v Brně. Díl I (do roku 1945)*. Brno: VUT, 1969. s. 149.

HABÁN, Ivo. *Akademická čtvrť. Projekty a realita meziválečného Brna*. Brno: Filozofická fakulta MU, 2000. Závěrečná oborová práce.

HAVÍŘOVÁ, Lucie. TRNKOVÁ, Michaela. WOTKE, Richard. ZACHOVÁ, Jana: *Jihomoravský kraj. Demografie* [online]. Brno: Zdravotní ústav v Brně. 2005. [vid. 2014-07-30]. Dostupné na: http://www.zubarno.cz/studie/kap02.htm#k02_207.

Historické kalendárium [online]. Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2015. [vid. 2014-03-19]. Dostupné na: <http://muni.cz/law/history/milestones>.

Historie univerzity. Brno: Veterinární a farmaceutická univerzita. Dostupné na: <http://www.vfu.cz/informace-o-univerzite/historie-univerzity.html>

HLAVÁČKOVÁ, Petra. SVOBODOVÁ, Šárka. VALDHANSOVÁ, Lucie: *Brněnský architektonický manuál* [Online průvodce brněnskou architekturou]. Brno: Dům umění města Brna, 2011.

HRŮZA, Jiří. *Předmluva*. In: SITTE, Camillo. *Stavba měst podle uměleckých zásad*. 2. vyd. Brno: ÚÚR, 2012, s.7. ISBN 978-80-87318-21-8.

HÜBSCHMANN, B.: *Soutěž na nejvyšší soud v Brně*. Brno: časopis Styl, č.7, ročník 16, 1931. *Jednotná dopravní vektorová mapa*. [online]. Geografický informační systém Ministerstva dopravy ČR. [vid. 2015-30-01]. Dostupné na: <http://www.jdvm.cz/cz/s525/Rozcestnik/c7341-Tematicka-mapa-intenzit-provozu>.

KALEDOVSKÁ, Jiřina. *Projekt Akademické čtvrti a Právnická fakulta*. Brno: Masarykova univerzita, 2000. Závěrečná oborová práce.

KORYČÁNEK, Rostislav: *Česká architektura v německém Brně*. Brno: Era, 2003. ISBN: 80-86517-31-4

KOŘÍNKOVÁ, Jana - ŽÁČKOVÁ, Markéta: *Čtení místa*. Brno: Galerie Turistického a informačního centra, 2012. Výstava nerealizovaných projektů pro Kraví horu konaná v termínu 19.10. – 23.12.2011.

KOZÁK, Bohumír. *K soutěži na zastavení Kraví hory v Brně. Má být Kraví hora jako staveniště klinik zavržena či nikoli?* In: Hygiena č. 3-4, 1933.

KUČA, Karel. *Brno: vývoj města, předměstí a připojených vesnic*. Brno: Baset, 2000. ISBN: 80-86223-11-6.

KUDĚLKA, Zdeněk - CHATRŇÝ, Jindřich: *O nové Brno: brněnská architektura 1919-1939*. Brno: Muzeum města Brna, 2000. ISBN: 80-901969-6-9.

KUDĚLKA, Zdeněk. *Brněnská architektura, 1919-1928*. 1967.

KUDĚLKOVÁ, Lenka. *Nerealizovaná výstavba univerzitního městečka* [online]. [vid. 2013-05-10]. Dostupné na: <http://kravihora.hvezdarna.cz/index.php?sekce=kampus>.

LEHMANN, Radek: *Zahradní města*. [online] In: ArchiNET, 2002 [vid. 2014-11-14]. Dostupné z: <http://www.archinet.cz/index.php?mode=article&art=10641&sec=10019&lang=cz>

LOSKOTOVÁ, Irena a kolektiv. *Encyklopedie dějin města Brna* [online].

Mendelova univerzita v Brně. [online]. [vid. 2014-07-29]. Dostupné z: <http://mendelu.cz/o-univerzite>.

MOLNÁR, Zdeněk: *Úvod do základů vědecké práce*. [online dokument]. [vid. 2014-09-10]. Kapitola 3.2 Vědecké metody, s. 8 – 10. Dostupné na: http://k126.fsv.cvut.cz/predmety/d26mvp/mvp_sylabus-mvp.pdf.

NOVÁKOVÁ, Petra. *Veřejné prostory historického jádra Brna - náměstí*. Brno: Vysoké učení technické v Brně, Fakulta architektury, 2013. Vedoucí dizertační práce: Prof. Ing. arch. Petr Pelčák. s.32.

ONDREJKA, Tomáš: *Židé na moravě* [online]. Aktualizace 2010-07-01. [vid. 2014-07-30]. Dostupné na: <http://promoravia.blog.cz/1007/zide-na-morave>.

PELČÁK, Petr - SAPÁK, Jan - WAHLA, Ivan: *Brněnští židovští architekti 1919-1939*. Brno: Obecní dům Brno, 2006.

PELČÁK, Petr - WAHLA, Ivan: *Jaroslav Grunt*. Brno: Obecní dům Brno, 2010.

PELČÁK, Petr - WAHLA, Ivan: *Jindřich Kumpošt*. Brno: Obecní dům Brno, 2006.

PELČÁK, Petr. ŠLAPETA, Vladimír. WAHLA, Ivan. *Jan Víšek: 1890 - 1966*. Brno: Obecní dům, 1999, 87 s. Katalog.

PERNES, Jiří. *Kapitoly z dějin Vysokého učení technického v Brně: cesta moravské techniky 20. stoletím*. Brno: Vysoké učení technické v Brně: Nakl. VUTIUM, 2009. vydání 1., s. 345. ISBN 97880214337628.

Podivný výsledek soutěže na nejvyšší soud v Brně. Brno: Brněnská Svoboda, vydání 10. 9. 1931.

Projekty [online]. Oficiální stránky ateliéru A-plus Brno. [vid. 2013-11-26]. Dostupné na: <http://www.aplus.cz/projekty/dledata.html>.

PULEC, Jiří. *Historie úsilí o vybudování kampusu Masarykovy univerzity v Brně mezi léty 1919-2000* [online]. Urbanisticko-architektonická soutěž, 20. 01. 2011. [vid. 2012-03-08]. Dostupné na: <http://www.muni.cz/general/events/p233332/preparation>.

SEDLÁK, Jan. *Historie budovy Janáčkova divadla* [online]. [vid. 2014-07-30]. Dostupné na: <http://www.ndbrno.cz/o-divadle/historie-budovy-janackova-divadla>.

Seznam vrcholů brněnské výškovnice na území České republiky [online]. Brno: Česká tábornická unie, 2009 [vid. 2014-08-16]. Dostupné na: <http://www.vyskovnice.cz/kostra.php?obsah=vrcholy&typ=bod>.

SCHMIDT, Eduard. *Úsilí o dobudování kampusu Masarykovy univerzity v Brně mezi léty 1992-2000* [online]. Urbanisticko-architektonická soutěž, 20. 01. 2011. [vid. 2012-03-08]. Dostupné na: <http://www.muni.cz/general/events/p233332/preparation>.

SITTE, Camillo. *Stavba měst podle uměleckých zásad*. 2. vyd. Brno: ÚÚR, 2012, ISBN 978-80-87318-21-8.

SPAZIER, Rudolf. ŠŇUPÁREK, Richard. OTOUPALÍK, Alois. PEŇÁZ, Josef. TUREČEK, Bohumil. *Brno zítřka*. Brno: Akciová moravská knihtiskárna Polygrafie, 1939.

ŠEL, Bohumil. *Výstavba klinik a klinických oddělení Masarykovy univerzity*. Brno: 1933.

Věstník vydaný vládním radou Bohumilem Šelem za účelem zpochybnění výsledků soutěže na Zastavění Kraví hory v roce 1933.

ŠIŠMA, Pavel. *Německá technika v Brně (1849 - 1945)* [online]. Brno: Přírodovědecká fakulta, Masarykova univerzita, pravděpodobně 2004. [vid. 2014-08-02] Dostupné na: <http://www.math.muni.cz/~sisma/dthb/>.

ŠTĚPÁNEK, Petr. *Historie a současnost FAST*. [online] Brno: VUT, 2009. [vid. 2013-11-26]. Kapitola: Fakulta stavební, vznik a historický vývoj. s.5. Dostupné na: http://www.fce.vutbr.cz/obecne/historie/0_Fakulta_Historie.pdf

Velké Brno. Brno: Muzeum města Brna, 2009. Abstrakt výstavy k 90. výročí připojení předměstských obcí k městu. Dostupné na: <http://www.spilberk.cz/?pg=zobraz&co=velke-brno>

Veterinární a farmaceutická univerzita Brno – historie univerzity [online]. [vid. 2014-07-29]. Dostupné z: <http://www.vfu.cz/informace-o-univerzite/historie-univerzity.html>

Vznik a historický vývoj Fakulty stavební VUT v Brně [online]. Brno: Fakulta stavební VUT v Brně. [vid. 2013-11-26]. Dostupné na: http://www.fce.vutbr.cz/obecne/historie/historie_fast.asp

Zákon č. 213/1919 Sb. [online dokument]. Sbírka zákonů a mezinárodních smluv. Poslanecká sněmovna parlamentu ČR, 1919. [vid. 2014-09-26]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?cz=213&r=1919>.

Zákon o zřízení Masarykovy univerzity. [online]. [vid. 2014-07-29]. Dostupné z: http://www.muni.cz/history/establishing_act.

9 PROFESNÍ ŽIVOTOPIS

Jméno: Ing. arch. David Bureš

Narozen: 13. května 1984

Vzdělání:

1990 – 1991 **ZŠ Charkovská 1**

1991 – 1996 **ZŠ Bosonožská 9**

1996 – 2004 **Gymnázium Matyáše Lercha, Žižkova 55, 61600 Brno**

2004 – 2008 **VUT Brno, Fakulta Architektury, Poříčí 5, 63900 Brno**
bakalářský studijní program

2008 – 2010 **VUT Brno, Fakulta Architektury, Poříčí 5, 63900 Brno**
magisterský studijní program

2010 – 2012 **VUT Brno, Fakulta Architektury, Poříčí 63900 Brno**
doktorský studijní program

Praxe:

2006 - 2008 **Arch.Design, spol. s.r.o.**, Stránského 39, 61600 Brno
2008 - 2012 **Rudiš – Rudiš architekti, s.r.o.**, Jaselská 21, 60200 Brno
od roku 2011 **Vlastní architektonická a stavební praxe**
od roku 2013 **Colllab studio**, sdružení architektů, Brno

10 SEZNAM VLASTNÍCH PRACÍ

10.1 PUBLIKOVANÉ PRÁCE:

BUREŠ, David. Inventura stavění dříve a dnes. In *Typologie (N)ostalgie*. Brno: Akademické nakladatelství CERM, 2013. ISBN 978-80-7204-858-8. článek ve sborníku, s. 59-64.

BUREŠ, David. Brno nepostavené – náměstí Míru. In *XVII. Vědecká konference doktorandů, sborník textů*. Brno: Fakulta architektury VUT v Brně, 2013. ISBN 978-80-214-4774-5. článek ve sborníku, s. 29-37.

BUREŠ, David. Nepostavené Brno - akademická čtvrť na Kraví hoře. In *XVI. Vědecká konference doktorandů FA VUT V Brně*. Brno: Fakulta architektury VUT v Brně, 2012. ISBN 978-80-214-4463-8. článek ve sborníku, s. 29-37.

BUREŠ, David. Nepostavené Brno. In *XV. Vědecká konference doktorandů FA VUT V Brně*. Brno: Fakulta architektury VUT v Brně, 2011. ISBN 978-80-214-4266-5. článek ve sborníku, s. 10-16.

BUREŠ, David. Nepostavené Brno a animace v architektuře. In *XVIII. konference doktorandů FA VUT v Brně, sborník textů* Brno: Fakulta architektury VUT v Brně, 2014.

BUREŠ, David. Univerzitní kampus, počátek výstavby [online]. In *Kaviár - webový server filmů o architektuře*. Brno: Fakulta architektury VUT v Brně, 2014. Dostupné na: http://kaviar.fa.vutbr.cz/animace/nepostavene-brno_3/pocatecni-usili-o-vybudovani-univerzitniho-kampusu_8/

BUREŠ, David. Stavební vývoj brněnské techniky ve světle výstavby univerzitního kampusu na Kraví hoře [online]. In *Kaviár - webový server filmů o architektuře*. Brno: Fakulta architektury VUT v Brně, 2014. Dostupné na: http://kaviar.fa.vutbr.cz/animace/nepostavene-brno_3/stavebni-vyvoj-brnenske-techniky-ve-svetle-vystavby-univerzitniho-kampusu-na-kravi-hore_11/

BUREŠ, David. Počáteční úsilí o vybudování univerzitního kampusu Masarykovy univerzity [online]. In *Kaviár - webový server filmů o architektuře*. Brno: Fakulta architektury VUT v Brně, 2014. Dostupné na: http://kaviar.fa.vutbr.cz/animace/nepostavene-brno_3/stavebni-vyvoj-brnenske-techniky-ve-svetle-vystavby-univerzitniho-kampusu-na-kravi-hore_11/

BUREŠ, David. Kampus Masarykovy univerzity: předválečné názorové změny a poválečný vývoj [online]. In *Kaviár - webový server filmů o architektuře*. Brno: Fakulta architektury VUT v Brně, 2014. Dostupné na: http://kaviar.fa.vutbr.cz/animace/nepostavene-brno_3/predvalecne-nazorove-zmeny-a-povalecny-vyvoj_10/

10.2 ŘEŠENÉ GRANTY:

Intermediální databáze a aplikace s webovým rozhraním s interaktivním přístupem uživatele a ověření aplikace audiovizuálního vnímání ve vzdělání architektů.

- hlavní řešitel grantového projektu juniorského specifického výzkumu 2013
- mezifakultní, ve spolupráci s Fakultou informačních technologií, spoluřešitel: Ing. Tomáš Vlček
- Projekt vytváří intermediální databázi a interaktivní webovou aplikaci a ověřuje audiovizuální vnímání ve vzdělání architektů. Databáze bude soustřeďovat informace nových médií a jejich propojení v kontextu spolupráce s historiky, sociology, filology a intermediálními studiemi. Prohlubuje projekt Kaviár-kino a video v architektuře /s podporou FRVŠ/ systematicky analyzující nabídku soudobých médií, nosičů a možnosti jejich získávání pro studijní účely. Vytváří podmínky pro zapojení nových médií do výuky jako předpoklad její inovace.

Kaviar Brno – KIno a VIdeo Architektura

- spoluřešitel grantového projektu, hlavní řešitel: Ing. arch. Rastislav Udžan, spoluřešitel: Prof. Ing. arch. Petr Pelčák
- Grantový projekt financovaný Fondem rozvoje vysokých škol uděleným pro rok 2012 v kategorii G2. Jeho cílem je rozšířit výuku s pomocí filmu a fotografie a tím u studentů docílit rozšíření jejich úhlu pohledu na oblast architektury, urbanismu, umění a designu to vše na základě vstupu dalších vědních disciplín projevujících se právě ve zvolených obrazových médiích (např. sociologie, demografie,...). Cílem tohoto projektu je také navázat mezioborovou spoluprací s dalšími partnery, které by mělo dále zkvalitňovat vzdělávání architektů. Takovými partnery jsou například Filozofická fakulta MU (pomoc s překladem filmových titulů a tvorba odborných jazykových glosářů) nebo Fakulta výtvarných umění VUT (filmová a fotografická tvorba).

10.3 PEDAGOGICKÁ ČINNOST, PŘEDNÁŠKY, VÝSTAVY:

Inventura stavění dříve a dnes. Přednáška na mezinárodní vědecké konferenci Typologie (N)ostalgie, Brno, 2013.

Nepostavené Brno - akademická čtvrť na Kraví hoře. Přednáška na XVI. Vědecké konferenci doktorandů FA VUT, Brno, 2012.

Nepostavené Brno. Seminář pořádaný v Domě umění města Brna. Ústav navrhování III., FA VUT v Brně, 29. 1. 2014.

KAVIÁR od 10 do 10. Workshop v rámci celorepublikového festivalu „Kontejnery k světu“. Součást grantového projektu juniorského specifického výzkumu. Pořádaného ve spolupráci FA VUT v Brně, Centra architektury a ZŠ Antonínská. Dům dětí a mládeže v parku Lužánky, Brno, 30. 5. 2013.

Animace a architektura. Studentský workshop. Součást grantu juniorského specifického výzkumu. FA VUT v Brně, 13. – 15. 2013.

Architektura a videomapping. Výstava v galerii MINI. Součást grantového projektu juniorského specifického výzkumu. FA VUT v Brně, 22. – 29. 1. 2014.

Místa s pamětí, Lichtenštejnové na Moravě. Soutěžní workshop s tématem vizuálního záznamu genia loci, Ústav navrhování III., FA VUT v Brně, duben - květen 2012.

Studentský workshop Pasohlávky. Ústav navrhování III., FA VUT v Brně, 2010

Studentský workshop Vranov. Ústav navrhování III., FA VUT v Brně, 2011

Studentský workshop Ramzová. Ústav navrhování III., FA VUT v Brně, 2011

10.4 JINÉ AKTIVITY SOUVISEJÍCÍ S PŘEDMĚTEM PRÁCE:

KAVIAR - webový portál s databází filmů o architektuře. Webový server zpřístupňující filmovou databázi přístupné přes internetové rozhraní s tématem architektury a souvisejících oborů. Výstup grantového projektu specifického výzkumu. Dostupné na: <http://kaviar.fa.vutbr.cz>.

Babákovo náměstí – animace. Animace modelu urbanistické koncepce vzniklé v průběhu meziválečného období. Výstup grantového projektu specifického výzkumu. 2014. Dostupné na: http://kaviar.fa.vutbr.cz/animace/nepostavene-brno_3/babakovo-namesti_16/

Náměstí Míru – animace. Animace modelu urbanistické koncepce vzniklé v průběhu meziválečného období. Výstup grantového projektu specifického výzkumu. 2014. Dostupné na: http://kaviar.fa.vutbr.cz/animace/nepostavene-brno_3/kravi-hora_14/

Akademické náměstí – animace. Animace modelu urbanistické koncepce vzniklé v průběhu meziválečného období. Výstup grantového projektu specifického výzkumu. 2014. Dostupné na: http://kaviar.fa.vutbr.cz/animace/nepostavene-brno_3/akademicke-namesti_15/

ABSTRAKT

Při pohybu městem Brnem můžeme vnímat řadu fragmentů nedokončených urbanistických vizí. Ty větší či menší měrou ovlivňují dnešní podobu města a vyvolávají vztahy nebo procesy, kterým nerozumíme. Pochopením původního konceptu můžeme takové lokality znovu uchopit a smysluplně s nimi pracovat.

Předmětem této dizertační práce se stala trojice lokalit – náměstí Míru, Akademické náměstí a oblast Kraví hory. V těchto částech města můžeme při podrobnějším pohledu odhalit torza nedokončených záměrů. Jsou spolu spojena pomyslnou dějovou linií výstavby kampusu českých vysokých škol ve 20. a 30. letech minulého století. Ta byla klíčovým, avšak ne jediným, faktorem při formování podoby těchto veřejných prostorů.

Cílem výzkumu je analyzovat historické souvislosti vývoje zastavění v oblastech sledovaných lokalit. Definovat základní prostorový koncept jejich kompozice a analyzovat z něj vyplývající funkční a prostorové uspořádání. Vytvořený model meziválečné podoby byl konfrontován s dnešním stavem území a také podroben detailnímu rozboru z hlediska formy, provozu a funkce. Podstatným úkolem výzkumu bylo zasazení dobového záměru do soudobého modelu struktury města Brna a ověření širších prostorových vztahů za pomoci animace a simulace pohybu člověka danou lokalitou. Výsledky práce mohou sloužit jako podněty orgánům statní správy pro další práci s těmito lokalitami a také pro urbanistickou praxi.

ABSTRACT

During the movement of the city of Brno, we can perceive a series of fragments, stop unfinished urban visions. Ty greater or lesser extent affect the current appearance of the city and causing relationships or processes we do not understand. By understanding the original concept we can grab those sites again and meaningfully work with them.

The subject of this thesis became a trio of locations - náměstí Míru (Peace Square), Akademické náměstí (Academic Square) and the area of Kraví hora (Cow Mountain). In these parts of the city we can reveal fragments of unfinished projects. They are joined together by imaginary storyline of campus construction of Czech universities in the 20s and 30s of the last century. That was the key, but not the only one, factor in shaping the form of these public spaces.

The aim of the research is to analyze the historical context of the development of built-up areas affecting the monitored sites. Define the basic concept of spatial composition and analysis resulting of the functional and spatial arrangement. The model of the interwar form was confronted with the present state of the monitored area and also subjected to detailed analysis in terms of form, function and operation. The essential aim of this research was insertion plan of the period to the contemporary model of the structure of Brno and verification broader spatial and operational relationships with the help of animation and simulation of human movement with the site. The results can serve as stimuli state authorities for further working with these sites, as well as for urban practice.